

Kiadja: A FÖLDMIVELÉSÜGYI M. KIR. MINISZTERIUM
AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET“ HIVATALOS KÖZLÖNYE

MEGJELENIK minden hó 1-én és 15-én.
Az Országos Halászati Egyesület tagjai ingyen kapják.
Nemtagoknak előfizetési díj: Egész évre 6 K, fél évre 3 K

Szerkeszti: RÉPÁSSY MIKLÓS.
Szerkesztőség: Budapest, V., Úgynök-utca 19. szám., IV. emelet.
A lapra vonatkozó mindennemű közlemények a szerkesztőséghez intézendők.
Hirdetéseket a lap számára a „Pátria” r.-t. Budapest, Üllői-út 25. vesz fel.

TARTALOM: Halrajzi adat a Zagyva felső folyásáról. *Dr. Unger Emil.* — Határvidéki bajok. *SMJ.* — Pisztrángos tógazdaság nagybani üzemmel. (Folyt. és vége.) *Dolján után (fs).* — Újabb eredmények a káros szennyvizek értékesítése és tisztítása terén. (Folyt.) *Halmi Gyula.* — A magyar halászat szakirodalmá. (Folyt.) *Dr. Vutskits György.* — Társulatok. Egyesületek. — Vegyesek. — Tárca: A régi jó időkből. (Folyt.) *SMJ.* — Hivatalos árjegyzés. — Hirdések.

Halrajzi adat a Zagyva felső folyásáról.

A Zagyva folyó halairól eddig alig vannak megbízható adataink. *Herman Ottó* felsorolja ugyan a Zagyva halait is, ámde megjegyzi, hogy azok a *folyó torkolata körül* szerzett adatok, melyeket ő saját tapasztalata alapján gyűjtött egybe (tehát nem *Petényi* kéziratából vette át azokat).

Szerinte a következő halfajok voltak foghatók a Zagyva torkolata körül:

1. Csapósügér, 2. fogassüllő, 3. kőszüllő, 4. német buczó, 5. magyar buczó, 6. vágó durbincs, 7. selymes durbincs, 8. tarka meny, 9. tőponty, 10. széles kárász, 11. nyálkás czompó, 12. rózsás márna, 13. dévérkeszeg, 14. silánykeszeg, 15. laposkeszeg, 16. bagolykeszeg, 17. sugár kardos, 18. szélhajtó küsz, 19. ragadozó ön, 20. pirosszemű kele, 21. veresszárnyú konczér, 22. fejcs domolykó, 23. vésettajkú paducz, 24. réti csík, 25. vágó csík, 26. közönséges csuka, 27. lesőharcsa, 28. (kivételesen [helyesebben: véletlenül! Szerk.]) sebespisztráng, 29. kecsgegetok, 30. sőregtok, 31. fajtók, 32. vizatok.*)

A gyűjtés helye és a fajok igen nagy száma is kétségtelenné teszik azt, hogy ezek a halak voltaképpen *nem a Zagyvának, hanem a Tiszának a halai*, hiszen ebből a folyóból Szeged tájáról csupán két fajjal sorol fel többet és így a Zagyva folyó halrajza a Tiszával csaknem teljesen egyezik, mert a Zagyva torkolata tájáról csak a fenékjáró küllő, a vágótok és szintok nem kerültek hálóba, viszont a Zagyvából a vágócsíkot említi, mely Szeged táján a Tisza halai közt nem szerepel.

Mindezek az adatok teljesen megbízhatóak, de *csakis a Zagyva torkolata táján érvényesek*. A Zagyva felsőbb

szakaszain olyan kicsi patakká zsugorodik, hogy oda a torkolatába betévedő legtöbb tiszai halfaj egyáltalán nem hatol fel, még kevésbbé élhet azonban állandóan, mert táplálkozására, ívására hiányoznak a kedvező feltételek.

A Zagyva halairól pedig többet nem igen tudunk, legfeljebb azt, hogy azok a folyómenti két czukorgyár (a selypi és hatvani) szennyvizeitől pusztulni szoktak. A Selypen felüli szakasról azonban még eddig semmiféle halászati adatot sem hallottam, sem nem olvastam.

Évek óta nyaranta néhány napot szoktam tölteni a Zagyva felső folyása mentén, a Kisterenyétől keletre, 7 km.-nyire fekvő *Nemti* községben. Apró, egy-két centiméteres halivadékok sokszor tömegesen láttam is ott az egész kis Zagyva patakban, de nagyobb halat eddig soha, sőt az ottani „jó palócokat” igen jól ismerve, állíthatom, hogy a legtöbben közülök eddig halat tán sohasem ettek. Az idén azonban megváltozott a dolog. Egyik-másik konyhán halpaprikás főtt vacsorára s midőn kérdezősködtem, hogy honnan jutottak hozzá, egyhangúlag a Zagyva patakot emlegették, a melyben pedig a nagy szárazságban ugyancsak kevés víz volt. Nemsokára alkalmam volt zsinegre fűzött halakat is látni; nagyon örültem, hogy végre megtudom, hogy minő fajok élnek a felső Zagyvában, mert az ottani népnek sejtelve sincs a halak neveiről. A felfűzött csomóban vagy 10 darab halat vizsgálhattam meg: *egy-től-egyik sebesdomolykó* (*Squalius cephalus*) volt; akadt közöttük 25 csm. hosszú példány is. Hogy hogyan fogják, azt nem sikerült biztosan megtudnom. Némelyek állítólag tapogató kosárral. Annyi bizonyos, hogy háló és horog az egész faluban nincsen, a bányásznép nem is ér rá az ilyesmire. (Talán a bányadinamit is segít egy kicsit! Szerk.)

*) *Herman O.*: A Magyar Halászat Könyve. II. 646. old.

Határőrvidéki bajok.

Az Alduna mentén általános a panasz, hogy az orvhalászkok elviselhetetlen nagy károkat okoznak. Saját tapasztalataim alapján a helyzet a maga valóságában a következő:

1880-ban a határőrvidéken még őszi állapotok voltak. A kincstár tulajdonában levő rétségeket a tavaszi árvizek előtötték; azokon a kultúra semmi nyomát nem találta az ember; ha végigjárta ezeket a területeket, azt gondolhatta, hogy gazdátlanok, a falvak lakossága a szarvasmarhát és a sertéseiket hajtotta oda ki kora tavasszal és csak késő ősszel, mikor már beálltak a fagyok, került ismét haza a jószág a rélségből.

A marháját vagy sertését minden gazda külön-külön őriztette és így bizony sok ember élt nyáron keresztül a kincstári rétségben, a ki nemcsak a jószágot őrizte, hanem halászzal is foglalkozott. Tavasszal, az árvíz után, rengeteg hal maradt vissza a réti mélyedésekben; azokat fogdosták össze; részint frissében megették, részint pedig télire felválták és besózták.

Az öregek állítása szerint nem volt a faluban ház, a melynél 4—5 mázsa sózott hal ne lett volna a kamrában. Egy héten négyszer is ették a sózott halakat hús helyett; 1880-ban még csak egyszer vágtak egy héten húst és pedig a vasárnapi napon egy növendékmarhát, husvétől kezdve az első fagyok beálltáig; akkor aztán a sertések vágása vette kezdetét. De sertést egy héten csak kétszer ettek: szombaton és vasárnap. A többi napokon, ha a földekre kimentek, sózott halat vittek magukkal, azt nyársra húzva kissé megsütötték és egy másik nyáron pirított szalonnával kezegették; így aztán egész elfogadható jó falat lett a sózott halból.

1881-ben változott a helyzet. Új jószágigazgatót neveztek ki, a ki elkezdte a kincstári rétségek ármentesítését. Egyes helyeket be is népesített bukovinai csángókkal. Már 1882-ben létesült a pancsova-kubini

ármentesítő és belvízszabályozó társulat és még ugyanazon évben megkezdették a védőtöltés építését is.

Ettől az évtől kezdve megszűntek az őszi állapotok is. A rétnek egyes részein a tavakat (barák), melyekben sok hal volt, bérbeadták.

A bérlők persze, a kik évenként fizettek a kincstárnak a halászati vizekért, szívósan védekeztek az orvhalászkok ellen. Mert a lakosság sehogysem akart az új renddel megbarátkozni. Eleinte tömegesen rohanta meg a nép a vizeket, halászták a bérlő szemelátára, hivatkoztak a multra, hogy a hal az ő tulajdonuk volt és maradt is! Legtisztességesebbek a letelepített csángók voltak; ha a csángónak hal kellett, elment a víz tulajdonosához és egy-két napig segített neki halászgatni, vagy halat hasítani; pénz helyett aztán kapott halat.

Azokat a régi állapotokat emlegeti vissza még ma is az aldunamenti nép; sehogy sem bír beletörödni abba, hogy halat pénzért vegyen; hiába nekik mindenféle magyarázat, beszélhet az ember nekik a végtelenségig, végül mégis csak azt a feleletet kapja, hogy „a hal a határöröké, azt a jogot *Mária Terézia* adta nekik“! És ezt még intelligensebb emberek is állítják.

Igy aztán nem csoda, ha az Aldunán a panaszok az orvhalászkok ellen folytonosak. Igaz, már lényegesen lepadt a számuk, mert bizony sokszor igen véres esetek folytak le a rétnen, az orvhalászkok és a halászkok között, mi a kedvüket kissé lelohasztotta, de ha a tilos halászat nyíltan való üzéséről már le is mondtak, ahelyett annál jobban folyik, valósággal guerillatámadás módjára egyesek részéről, hol itt, hol ott az orvhalászat.

Leginkább és legkárosabban támadják meg a varshalászt, a kinek nemcsak a halát lopják ki a varsából, de sokszor a varsáját is, mert az gyorsabb munka, mint a varsából a hal kiszedése. De ha nem is lopják el a varsát, csak a halat szedik ki belőle, úgy is tönkre megy a varsa, mivel a varsa hálóját bicskával vágják át, hogy könnyebben férjenek a halhoz, a karókat pedig, melyekkel a varsa ki van feszítve, meglazítják a

A régi jó időkben.

(Folytatás.)

A „Halászat“ számára írta: *SMJ.*

IV. Halszállítás. Nem érdektelen visszapillantani, hogyan szállították Pestre az élő halakat az 1860-as években. A legtöbb élő halat az Aldunáról hozták bárkában. De volt a Tiszának is bőven hala, azt sem fogyasztották el mind; a felesleges megint csak Pestre került. Nyáron természetesen ládákban, jég között történt a szállítás; sok esetben Szolnokról, sőt még lejjebből is tengelyen hozták a halakat; szekérbe bejéjelve, öt-hat mázsát, de még többet is. Ha azonban jött az ősz s az idő elég hidegre fordult, akkor már megkezdődött az élő halak szállítása. Abban az időben még *halashordót nem ismertek*; azokat első ízben csak a hatvanas évek végén használták. A legfőbb szállítóedény a „vona“ volt; egész egyszerű fakád (Wanne), hasonlított a régi fafürdőkádhoz, csak a két végén volt két magasabb donga, nagy gömbölyű lyukkal, hogy az emelődorong keresztül menjen rajta; így emelték fel. Volt két fajta, nagyobb és kisebb; a nagyobból négy darab fért el egy vasúti kocsiiban; a kisebből egy ráfért egy falusi szekérre. Vasúti szállításhoz a vasúti kocsiiba rakott négy nagy vonat előzőleg telehordták vízzel, aztán hozták a bárkából kis vonóban az élő halakat és rakták át a vasúti kocsiiban lévő nagy vonákba; ha megtelt egy-egy kád hallal, akkor ismét

vízet hordtak. rá egészen tele, hogy a víz tetején lévő nyálka a túlcsepő vízzel lefusson a kádból. Ha megtisztult a víz, fődéllel takarták le a kádat; a fedél nagyon erős deszkából készült, jól illett, hogy ne locsogjon ki a víz és hogy a halak le ne üthessék; arra is kellett gondolni, hogy nagy harcákat is szállítanak és azoknak bizony nagy erejük van. A nagy harcsa akkor még nem tartozott a ritkaságok közé; a mázsás mindennapos volt, de még sokkal nagyobbak is kerültek szállításra. Ha halat vártak Pesten, akkor pesti lajtorjás kocsira két kis vonat tettek és mentek ki az állomásra; egy-egy nagy vona két kicsi tartalmának felelt meg, a vasúti kocsiiból átrakták a kocsira a két kis kádba, a kocsiiból meg kirakták a Dunánál kosarakba, csak úgy került a hal a bárkába. Ennyi „törés“-nél még csoda, hogy csak 50% pusztult el; de talán még a sok átrakás sem ártott neki annyit, mint az a súlyos fedő, mely majdnem légmentesen lezárta a kádat. Hanem hát ki gondolt abban az időben arra, hogy a halaknak még levegő is kell! A jó öregek egyedül arra fektették a súlyt, hogy sok vize legyen a halnak, meg hogy a víz mentül tisztább legyen. Már a hatvanas években láttam az alkalmasabb hordókat, a melyek formája hasonlított a británika szivarhoz: hosszúak, majdnem hegyesvégűek és alacsonyok voltak; négy darabnál szintén nem fért több egy vasúti kocsiiba. Csakhogy a lajtorjás pesti kocsikra igen nehezen ment a

földben, hogy a víz folyása magával ragadja a szerzőt. Pedig egy rendes varsa nem is olyan olcsó dolog; megkötése 3 napig is eltart, azután kátrányozzák, 8 napig szárad és végül abroncsra húzzák; rendszeren három- vagy négyesdrású pamutból készül; még a boldogabb időkben, a háború előtt is 30—40 K-ba került egy-egy darab, ha a kézimunkaidőt is felszámítjuk.

Egy halásznak pedig legalább 20 db varsájának kell lenni, hogy a halászatból megéljen, de a mellett még horgászni is kénytelen. Van azonban varsás halász, kinek 100 db is van. Ismertem egyet az 1912. évben a sándoregyházi vizen; tavasszal 100 rendes varsával kezdte meg a halászatot és ősszel már 8-ra apadt a számuk, mind ellopták az orvhalászok; annyira elszegényedett az istenadta, hogy kénytelen volt vasárnapi napokon vendéglőkben harmonikázni, hogy megélhessen és a halászati bérletét fizethesse.

Az orvhalászok elleni védekezést illetőleg a károsultak legnagyobb része egy véleményen van: a legjobb és leghatásosabb módszer a tettest irgalmatlanul elverni! Hát ez meg is történik sok esetben; igaz, hogy használ is; de ez a módszer mégis csak „meg nem engedett”. Csakhogy a rendes feljelentés következtében a kiszabott pénzbírság 10 vagy 20 korona egyáltalán nem arányos az elszennvedett kárral.

Beszélgettem higgadtabb gondolkozású halászmesterekkel is, kik csak úgy vélnek a bajon segíteni, ha az orvhalászat eseteinek elbírálásánál egy halászati szakértő is mindig jelen lenne, ki a bírói közeget felvilágosítaná egyes szakkérdésekben. (A földművelésügyi minisztérium már intézkedett a szakképzésről (l. Halászat 1916. 15. sz.) s így a hatóságok felvilágosítása megtörténik, ha nem is mindig személyes jelenléttel, a mi teljes lehetetlenség, de írásban, a mi a legtöbbször bizonyára elég is. Szerk.) A halászati jegyek kiadása körül is sok hiba rejlik.

A segéd munkások jegyei ne legyenek a munkások nevére kiállítva, mert a munkások egy éven keresztül

változnak és így a neki adott halászati jeggyel eltávoznak; ha a gazda elfelejti azt visszakérni, de ha vissza is kéri, nem kapja meg, mivel a munkás egyszerűen azt mondja, hogy elveszett; ezek a munkások a megtartott halászjeggyel is sok visszaélést követnek el és sokszor az ellenőrző csendőrséget is tévútra vezetik. (Tévedés! Az 1 koronás bélyeggel ellátott s esetleg változó segédek és munkások számára szóló halászjegy mindig csak a munkaadó halászatra jogosított számára van kiállítva [Végrehajtási rendelet 11. §.] Szerk.)

De a legnagyobb baj, hogy bárkinek adnak halászjegyet, akár van halászati területe, akár nincs és számos esetben, halászati kihágásnál, a hatóság enyhítő körülménynek tekintti, hogy halászjegye van!

Nagyban divatosak itt a rekesztések is árvízkor. És milyen furfanggal hajtják azt végre! Nem alkalmaznak hálót, hanem rőzsékkal és nádkévekkel rekesztenek; a csendőr pedig, mint a halászhoz nem értő közeg, nem is gondolja, hogy az a pár nádkéve vagy rőzse mily kárt okoz. Egy ilyen rőzse és nádból készült gátat megnyitattam embereimmel és majdnem hogy bepereltek érte; azt állította a csinálója, hogy az az ő földjén van, tehát semmi közöm sincs hozzá és az nem is rekesz, hanem gyalogjáró út. De aztán mégis meggondolta a beperlést, mivel én, mikor a halak leúsztak, újra megcsináltattam az útját, sőt jobban mint volt, mert még néhány kéve náddal megpótoltam is.

Ha ilyen esetekben az ember nem maga intézkedik rögtön, hanem feljeleníti az esetet, úgy ki van téve annak, hogy helyszíni vizsgálatot tart a hatóság; azt persze előre megtudják és a tettes az elzárást megsemmisíti s így a büntetést kikerüli; vagy pedig ha ott találják az elzárást, tagadja, hogy ő cselekedte volna; égre-földre esküszik, hogy már napok óta nem is volt a földjének táján, bár az árok vagy mélyedés partján ott vannak a sárban a nyomok, hogy halászott, sőt kunyhója előtt a halpikkelyek is és a halászati eszközök is ott vannak a kunyhóban.

felrakás, mert az érkező hordókból már nem rakták át a halat, hanem az egész edényt vitték a szekérre, meg kellett hát változni a szállító fuvaroskocsinak; levették az oldaláról a létrát és oly alakúra csinálták, mint a boroshordót szállító kocsit, így könnyebb volt a felrakás és több is fért el, legalább két hordót lehetett rárakni. A hordóban való szállítás jobbnak bizonyult, mert csak 30% pusztult el benne, legfőképp azért, mert a hordóba túlsok halat tettek; későbbben rájöttek, hogy kevesebbet kell rakni, a pusztulás azzal ismét csökkent 15%-ra. A szállítás díjtétele eleinte a hal tiszta súlya volt, később azonban a vasút rájött, hogy erre az üzletre ráfizet, mert sok kocsi kell és alig van szállítási díj és alkalmazta az új díjtételt, mely a térfoglalást is számítja; ez természetesen majdnem a kétszerese volt az előbbinek. Erre meg aztán a halászmesterek hagytak fel a hosszú lajtokkal és csináltattak rövidebb és magasabb hordókat, a melyekbe ugyanannyi hal fért el, de hatot lehetett a vasúti kocsiba rakni. Ilyen rakománynál aztán a vasút ismét a régi díjtételt alkalmazta. Egyideig a halászok is, meg a vasút is meg voltak elégedve. De ez nem tartott soká. Az élő halat mind jobban és jobban keresték, már az ősz kezdetén is. A halászok, hogy a még meleg időben a víz hideg legyen, megint hosszabb lajtokat csináltak, melynek végében még bádógból egy jégtartály is volt és így ismét csak négy hordó ment egy vasúti

kocsiba; persze a vasút a már egyszer alkalmazott térdíjtételt ismét alkalmazta, de a halászok nem bánták, csak a hal érkezzék jól meg! Csakhogy bizony a jégtartályos lajtok sehogy sem váltak be, végleg be is szüntették a nagy lajtokat és mindinkább kisebbeket készítettek, míg végre a most is forgalomban lévő hordók nagyságához jutottak.

A hetvenes években már a régi fuvarozó kocsik is az idejüket multák. Ekkor került az első ruganyos „stráfkocsi” Pestre; Mayer József volt a tulajdonosa, ki fuvarosa volt a Dunagőzhajózási Társulatnak is. A halfuvarozást mind ő végezte, mert őt hordót is felrakott a kocsijára. Régi öreg fuvarosunk, az öreg „Ullmann bácsi”, ki 20 éven keresztül fuvarozott nekünk, lemaradt. Kedves gyermekkori emlékek kötöttek hozzá; szegény embernek a lovát mindig megtéptük, sörényéből és farkából ránczigtaltuk ki a lószőrt, kellett még a 60-as években nekünk suhogónak, pattogtónak az ostorba; az ostor pedig kellett nekünk, mert legfőképp csütörtöki napon, mikor nem volt iskola, elébe mentünk a dunaparton a vontatóhajóknak, megkértük a vontatógazdákat, engedjék meg, hogy a lovakat mi hajtsuk; nem sokat kellett rimánkodni, szívesen felültettek a lóra, hogy mi hajtsuk; örültek, hogy kissé pihennek, de mi gyerekek még jobban, hogy lovagolhattunk vissza. No aztán volt még egy célja az ostorunknak: azzal intéztük el egyéb „lovagias” ügyeinket is!

Nagyon szükséges volna annak a földművelésügyi miniszteri rendeletnek szigorú kezelése is, hogy a vizek mentén, vizek partján fogásra kész halászszerszámokat nem szabad tartani. Persze a legeredményesebb az volna, ha a csendőrség a vízmenti kunyhókat átkutathatná, a talált orvhalászati eszközöket elkobozhatná; mert minél jobban fogyna az orvhalászati eszköz, annál kevesebb lenne az orvhalászat is.

SMJ.

Pisztrángos tógazdaság nagybani üzemmel.

(Folyt. és vége.)

— Doljan Emil dolgozata után. Oest. Fisch. Zeitung. 1916. Nr. 19—24. —

(fs) Bizonyos azonban, hogy a tavak tisztántartása érdekében szükséges intézkedéseket a lehetőség végső határáig végrehajtják. Így az összes zsilipeket, a könnyebb tisztíthatás végett, valamint a lehalászó vályukat betonból építették s azokkal a képzelhető legjobb vízszabályozás lehetőségét biztosították. Minden tavat, turnusokba osztva, legalább egyszer havonként tökéletesen kiürítenek, hogy a fenékről gondosan eltávolítsák az ott leülepedett, rothadásra hajló szennyeket. Az ilyen lecsapolások alatt a halakat osztályozó vályukba helyezik, hogy a már kész árút kiválasszák, az erre még éretlent pedig a tavakban tovább fejleszszék.

A kiválasztást, illetve osztályozást sem kézzel végzik, mint másutt szokás, hanem e célra külön szerkezetet használnak, mely az eljárást egyszerűvé, gyorsá s a mi a fő, a halakra nézve megviseltetéstől menté s megbízhatóvá teszi. Áll pedig az egy 50 cm. hosszú, 40 cm. széles és 20 cm. magas favázból, a melynek oldalait és fenekét olyan üveg-pálczákból alkotják, a melyek egymástól $18\frac{1}{2}$ mm.-re állanak. Már most az ilyen edénybe borított pisztrángok közül ama példányok, a melyek súlyszerint az $\frac{1}{6}$ — $\frac{1}{8}$ kilogrammot meghaladják, nem bírnak az üvegrudak közti közökön elmenekülni, vagyis visszamaradnak, míg az azokon át elmenekülők, mint az óhajtottnál kisebb

példányok, akadálytalanul visszajutnak a már kitisztított tóba.

Igen jól van továbbá a tápszerellátás kérdése is szervezve.

A háború előtt ebbe a tipikus hízlalóintézetbe havonként 60 q vágóhídi hulladékot és 5 q hallisztet használtak el a halak etetésére. Amazokat, köztük főleg tüdőt, májat, beleket, paczalt, vért stb. minden második nap 1 hl. ürtartalmú plombázott cinkkannában, frissen szállították egy nagyobb város vágóhídjáról, mázsánként 6 márkáért ab vágóhíd, mely a teleptől három órai vasúti távolságra esik.

Eme táplálék felhasználható részeit, főzés után, a húsvágó gépen megdarálják, annak utána pedig száraz halliszttel keverik jól össze s azután újból a húsvágógépen hajtják át, hogy így az anyagot szívóssá, összeállóvá tegyék. A forralásnál keletkező zsirt gondosan lemerik és szappanfőzésre fordítják.

A gondosan elkészített tápszer mindig aznap adagolják is.

Míg más üzemekben a hízlalás alatt álló halakat naponta csak egyszer, legfeljebb kétszer etetik, a szóbanforgó telepen a tápszer többször is, de mindig csekély mennyiségben vetik a halak elé, hogy a rendkívül sűrű népesség és a koszt veszedelmes minősége miatt, a halak egészségére annyira ártalmas felesleg keletkezését, lehetőleg megakadályozzák.

Saját termelési viszonyaink.

Távol a tengertől, nem szorul bővebb magyarázatra, hogy mi még normális viszonyok között sem számíthatunk a friss tengeri halaknak olyan áron és oly kifogástalan megszerezhetésére, aminőt a hízlalóüzem okvetlenül megkövetel, hogy ez a cikk haszonnal legyen értékesíthető. Addig tehát, a míg ezen tápszer beszerzését, gyors és olcsó szállítását a jövőben kifogástalanul szervezni lehet, nekünk bizony le kell mondanunk halhízlalási célokra való felhasználásáról.

Távolabbi vidékekről már csak bárkákban szállították a halat Pestre. A bárkákban való szállítás tavasszal és őszkor korán vette kezdetét; az Alduna minden tájékról érkeztek a bárkák Pestre: Zimonyból, Újvidékről, Apatinból, Vukovarról, Battináról, Mohácsról, Bajáról, Dunaföldvárról; legtöbb mégis Apatinból és Vukovarról. A bárkákat rendszeren gőzhajó vontatta; sokszor bizony 10—12 napig is eltartott, míg a végcéljukat elérték. A hosszadalmas vontatás egyébként mindig jobbnak bizonyult, mint a hamarosabb, mert a lassú járásnál a víz nyugodtabb volt a bárkában; a földolog azonban mindig az volt, hogy a bárkát úgy kössék az uszályhoz, hogy a hajó hullámcsapása ne érje. Az ilyen uszályhajót, a melyhez a bárka kötve volt, már az uszály kormányosa is úgy iparkodott vezetni; de hát hogyne lett volna nagy gondja a bárkára, hiszen a halászok elsősorban halat adtak neki, másodsor pedig ők is viziemberek! Azért említettem azonban először a halat, mert az érdek már akkor is mégis csak az első volt; a vontatógőzös személyzete különbe általában örvendett, ha bárkát kellett kapcsolni, az étlap változott ilyenkor, több hús is jutott, mert egy-két napi adagot hallal pótoltak.

A halzállító bárka Pestre érkezve, a pesti bárkák mellé kötött ki.

A vidéki bárka legénysége azonnal hozzálátott, hogy a használatban volt köteleket és egyéb szerszámot

félrerakja; aztán megmosták a bárka tetejét, hogy tiszta legyen minden, mire a pesti halászmesterek lejönnek a halakat megnézni. A bárkával érkezett a hal és bárka tulajdonosa is; ha délelőtt volt, a pesti mestereket a „Herbergen“ kereste, ha délután jöttek meg, akkor a „Niederhoffer“ kávéházban. Elmondotta, hogy milyen halakat hozott és mennyit; a pesti mesterek nyugodtan végighallgatták, aztán mentek le megnézni a halakat, megbecsülni a mennyiséget, meg hogy elég elevenek-e? Aztán megindult az alku. Verték egymás kezét; sokszor eltartott a parolázás egy óra hosszáig is — és eredménytelen volt.

Abban az időben két kompánia volt Pesten: a nagy és a kicsi. Csakhogy ez a kifejezés sehogya sem felelt meg a valóznak, mert a nagy kompániában voltak kevesebben, a kicsiben meg többen. Inkább a vagyonosabb és a szegényebb jelző illett volna rájuk. A nagyban voltak ugyanis az öregebb mesterek, a kicsiben a fiatalabbak. A vidéki bárkatulajdonos rendszeren előbb a nagy kompániának kínálta a halat; ha azokkal nem tudott megalkudni, akkor ment a kis társasághoz; egyik, vagy a másik okvetlenül megvette a halat. Még aznap, vagy legkésőbb másnap megtörtént az átvétel és az osztás, a mit „Kalterabwegen“-nek — bárka-lemérésnek — mondtak, persze nem a bárkát mérték, hanem a bárkában lévő halakat. A vevő pesti halászmesterek mindenike csak azt jegyezte, hogy mennyi jutott az ő

Ránk nézve hozzáférhetőbbek a vágóhídi hulladékok közülük egyik-másik osztrák telepen még a marhabelek felhasználásával is oly biztató eredményeket értek el, hogy azok alapján nagyobb városok környékén érdemesnek látszik a példát követni és a szállítást és felhasználást szervezni, abban az esetben, ha eme hulladékanyagokat kellő mennyiségben kapni lehet.

A friss haltápszerek megszerzésével kapcsolatos különböző akadályok nem ritkán arra kényszerítették a tőz gazdaságokat, hogy konzervált tápszereket, főleg hallisztet, használjanak. Tudvalevőleg ezt Németországból kaphatják, többnyire 100 kg.-os bálokban, zsákokba csomagolva. Az eltartást illetően fontos, hogy lehetőleg száraz, levegős helyen tartasuk elraktározva. Felhasználás előtt, folytonos kavarással, lassan megfőzik, mintegy 10—20% olcsóbb rozsliszttel jól összekeverik s aztán a húsdaráló gépen megőrlik. Némelyek azonban ezt a tápszert drágának találják arra, hogy a háborút megelőző pisztrángárak mellett azzal gazdaságosan lehessen hízlalni.

Újabbban azonban nálunk még a pontytenyésztők is felhasználják, sőt nem egy helyen a pisztrángivadékok is ezen tartják. Am ez amellet szól, hogy kívánatos ezen árú behozatalát biztosítani és annak szétosztását központosítással akként szervezni, hogy az egyes küldemények minősége alaposan ellenőrizhető, a fölösleges közvetítés kikapcsolása által pedig az árú a termelőre nézve hozzáférhetőbbé váljék.

Vannak egyes telepek, a melyek a közvizekből tömegesen kínálózkodó fehérhal-féléket etetik üzemükben. De persze az ilyen megoldásnál az a fő, hogy teljesen és eleve számoljunk ezen anyag megszerzésével járó nehézségekkel, de meg az árakkal is, mert, mint ismeretes, napjainkban még a silány fajta halaknak az ára is nem remélt módon felszökött, ha azok emberi fogyasztásra alkalmasak.

A tenyészhal-fajták megválasztását illetően, akkor, a mikor a tápszerek minősége, emészthetősége és fris-

sesége dolgában sokkal mostohább viszonyok között vagyunk, mint a németországi tenyésztők többsége, nem lehet kétséges, hogy a sebes pisztrángot eleve kénytelenek leszünk mellőzni intenzíven etető üzemekben, a hol nem rendelkezhetünk a kellő mennyiségű, könnyen emészthető tápszerek fölött. Ilyes esetekben tehát az ellenállóbb szívárványos pisztráng tartására kell az üzemet alapítani.

Ellenben okvetlenül boldogulunk a sebes pisztránggal kevés etetéssel az olyan nagyobb hegyvidéki vízfogókban, a melyeket friss víz bőven táplál, valamint megfelelő nevelő tavakban is, a mit legjobban igazolnak az újonnan keletkezett völgyzáróknál kínálózkodó tapasztalatok, a hol a sebes pisztráng sokkal teltebb és formásabb, mint a szívárványos.

De még egyazon fajtabeliéknél is különbség teendő a halak között fejlődésük tekintetében. Vannak ugyanis olyanfélések, a melyeknél a gyorsabb fejlődés fajtajelleget számba megy, a mi tehát a termelőre nézve azt jelenti, hogy az ilyen a fogyasztott táplálékot jobban értékesíti, mint a másik, mely lassúbb fejlődésű. Így közismert tény az, hogy a síkvidéki hidegebb források vize által táplált csermelyekben vagy patakokban élő pisztráng feltűnő gyorsan fejlődik ahhoz mérten, a melyik a mostohább viszonyok között, a hegyi patakban él. Magától értetődő, hogy a termelő amazokat igyekszik céljaira felhasználni, ha az általa nyújtható új körülmények az állat életviszonyaira egyébként nem hátrányosak. Így okvetlenül balsiker lenne osztályrészünk, ha melegebb vízhez szokott, gyorsabb fejlődésű pisztrángot hidegebb vizű hegyi patakba, vagy tóba akar-nánk áttelepíteni.

Ilyen és ehhez hasonló szakszerű kérdések bőven akadnak a hízlalási üzemnél, a miért az, a ki ilyen feladatra vállalkozik, sohase mulassza el telepének szervezésénél, de meg az üzem irányának és részleteinek a megállapításánál is, ahhoz értők tanácsát kikéni.

részére, ellenben az eladó vidéki azt, hogy mennyit mért ki. Mielőtt megkezdtek a mérést, sorsot húztak, hogy milyen névsorrendben jutnak a részükhöz; ha például hatan voltak, úgy 1-től 6-ig számokat csináltak, a ki az 1-est húzta, az kezdte meg a mérést és a kinek a 6-os jutott, az végezte be. Ha a halak lemérésével végeztek, a „Herberg“-re mentek a számolást megejteni; csak ha készek voltak az eredmények összegeztetésével, akkor ment mindenik mester pénzért haza. Ezalatt már főzték a vidéki bárkán a „halászlét“. Mikor aztán minden mester kifizette a reá eső részt, jött az áldomás, felkerült a bárkáról a megfőzött hal és lakmározta együtt. Hanemhát ezzel még nem volt vége az esetnek; a vidéki halászmester, ha már egyszer felkerült Pestre, egy kicsit mulatni is akart. A vacsorát hát korán végezték be, aztán indultak rendesen a Király-utcában lévő akkor divatos „Kék macskához“ címzett vendéglőbe, a hol „Sänger“-ek voltak.

A trupp női tagjai között közkedvelt a „Niemayer Pepi“ volt, élénk volt a „brettli“-n, de még élénkebb társaságban, mert akkor nem kellett a nyelvére vigyázni. Az ilyen kirándulás is éjfélkor sokszor halevéssel végződött, a legények főzték a halat ott a helyszínén és az egész „sänger“-társaság részt vett a halfogyasztásban. A halakat a vidéki mester adta, a bort ellenben a pestiek fizették.

Valamivel finomabb helyiség volt a „Neue Welt“.

A vendéglős nagyon értett a halászok nyelvén és nagy gonddal szolgáltatta ki őket, mert „jó“ vendégek voltak. Ennek a helyiségnek vonzó ereje a „Wachtl Mici“ volt. Énekesnő lett volna, de a termete szebb volt, mint a hangja. Olyan szép, hogy ha fellépett a színpadra, nem egy vidéki halászmester megvakarta a fejbúbját, hogy: „E mán teszi!“ A halászmesterek asztalánál, ha tányérozni ment, nem is kapott hatost soha, csak forintot; hát aztán hálából közibük ült.

Ugy a hogy a mesterek, a legények is rendeztek egy kis pesti mulatságot. De csak amolyan legényhelyeken. Kaptak a vidéki mestertől is, a pestiektől is egy-két forintot; azt elmulatták. Rendes helyük a „Markotányos pincze“ volt a Dorottya-utcában, zenével és leánykiszolgálással. A lányok arról voltak nevezetesek, hogy egy sem volt közöttük, ki ne tudott volna úgy inni, mint a halászelegények. Pedig azok is tudtak. A legények legfeljebb éjfélig maradtak el, mert másnap reggel három órákor már talpon kellett lenni a piacon.

A pesti halászmester szabad volt ilyenkor, az elmaradásért kuklitérdikációban nem részesült; a jámbor halászmesternék szentül meg voltak győződve, hogy annak úgy kell lenni. Bárkahalvásárlás mulatság nélkül el sem volt képzelhető. Csak a „Niemayer Pepi“-t, meg a „Wachtl Mici“-t nem volt szabad előttük dicsérni; azoknak szegényeknek nem valami jó hírük volt az asszonyok között!

(Folyt. köv.)

Újabb eredmények a káros szennyesvizek értékesítése és tisztítása terén.

Irta: Halmi Gyula. (Folytatás).

A háború folyamán a szennyesvizek értékesítésének kérdése felé szélesebb körök fokozott érdeklődését elsősorban a nagyfokú *zsíradékhiány* irányította. Tanulmányok, közlemények egész sora foglalkozott azzal a főladattal, hogy a városi és ipari szennyesvizek zsírtartalma minő módon volna visszaszerezhető. Különböző számításokat közöltek a szaklapokban arról, hogy milyen óriási mennyiségű zsíradék foglaltatik a városi szennyesvizekben, a melyet visszanyerve, igen becses új forrásra tehetnénk szert az ipari zsíradékszükséglet kielégítésére. A szennyesvizekben a kimutatható zsíradék túlnyomó részben nem neutrális zsír, hanem zsírsav alakjában szokott foglaltatni. Ennek folytán a szennyesvizekből visszaszerezhető zsír legnagyobb részét csak ipari célokra volna értékesíthető (szappangyártásra, a textil- és bőriparban, stb.); tudomásunk szerint azonban a háború folyamán sikerült megoldani azt a nehéz technikai kérdést is, hogy zsírsavakból gliczerin nélkül különféle eljárások segítségével ismét neutrális zsíradékot állítsanak elő és ezzel a csatornazsír értékesítésének lehetősége jelentősen kitágult s mód van immár arra is, hogy a hulladékzsírsavakból és csatornazsír-ból akár kifogástalan ételzsíradékot is állítsunk elő.

A szennyesvizek zsírtartalmának értékesítése tehát kellő figyelemmel találkozott általában s azonfelül a kellő technikai eljárások is rendelkezésre állanak e hulladékzsírok visszaszerzésére és minden irányban lehetséges hasznosítására. Persze az a baj, hogy a közfigyelem a szennyesvizek zsírtartalmának értékesítését akkor karolta föl a legélelénkebben, a mikor a szennyesvizekbe jutó zsír mennyisége gyakorlatilag igen nagy mértékben csökkent. Hiszen elég e tekintetben arra utalni, hogy a rendkívül szűkösen megszabott zsíradagok természetesen szükségessé tették az étkezésben fölhasznált zsíradékok legtakarékosabb fogyasztását s ilymódon a szennyesvizekbe legfőljebb ha a békeidőbeli zsíradék-mennyiségnek igen csekély hányada kerülhet bele ezidő-szerint, a melynek költséges eljárások segítségével való visszaszerzése aligha fizetheti ki magát. A jelentősen korlátozott ételzsírfogyasztás következtében erősen csökkent csatornazsír-kívül a városi szennyesvizek zsírtartalmának még nagyobbarányú csökkenését eredményezte a szappanfogyasztás tetemes megszorítása és a hadiszappan kötelező használatának elrendelése. Békeidőben a csatornazsír-adék tetemes része származott a szappanfogyasztásból eredő zsírsavból. Míg azonban békeidőben korlátlan mennyiségű 60%-os színszappant fogyasztott a lakosság és az ipar, addig ma (Budapestben) fejenként és havonként 400 gr.-ra van korlátozva a szappanfogyasztás (vidéken még kisebb mennyiségre) s a szappan átlagban csak 30%-os zsírsavat tartalmazhat. (Németországban birodalomszerte fejenként és havonként csupán 100 gr. 20%-os zsírsavt tartalmazó szabad fogyasztani.) Ahelyett tehát, hogy bőséges mennyiségű zsírsav kerülne a szappanfogyasztás révén a szennyesvizekbe, ellenkezőleg, e révén egészen más technikai kérdés merült föl: a hadiszappanban kötelezően foglalt 60–65%-os töltőanyag (kaolin, agyag, esetleg faliszt stb.) folytán olyan tömegű értékesíthetetlen iszap kerül a szennyesvizekbe, a melynek visszatartása és eltávolítása a városokra jelentős terhet ró, sőt tartani lehet attól is, hogy az agyagos iszap idővel a házi szennyvízcsatornák eltömődését eredményezheti.

Mindez azonban nem változtat azon a tényen, hogy bizonyos szennyesvizek zsírtartalmának visszaszerzése terén, a melyek zsíradék-tartalmát a háborús viszonyok sem csökkentették, mégis igen örvendetes eredményeket értek el. A városi szennyesvizek értékesítése iránt megnyilvánuló általános figyelem számos eredménye között említést érdemel Németországban a *Konsortium für städtische Abfallstoffe* sokoldalú tevékenysége, kapcsolatban a hulladékértékesítés városi szervezésének Németországban a háború folyamán történt nagyarányú kialakulásával. A külföldön elért értékes eredményekről kétségtelenül érdekes volna több részletet és számszerű adatot közölni e helyütt; minthogy azonban ezúttal elsősorban a hazai eredményekkel kívánunk foglalkozni, mellőzzük a németországi eredmények részletesebb kifejtését.

A városi szennyesvizek, illetőleg csatornaszennyesvizek zsírtartalmának visszaszerzése terén ugyanis több becses eredményt mutathatunk föl itthon is. Míg ugyanis a városi szennyesvizek zsíradék-tartalma természetesen általában erősen csökkent, addig a konzervgyárak és vágóhidak (különösen a katonai ipartelek) szennyvizeinek zsírtartalma határozottan emelkedést tüntet föl. Számbavehető zsíradék-mennyiség visszaszerzésére lehet számítani ott is, a hol a zsíradékot nagyobb mennyiségben, a nagytömegű egyéb szennyesvizekkel való keveredés előtt, a zsírban dúsabb szennyesvizek keletkezése helyén (városi szennyvíztelepek, vendéglők, szállók, internátusok, kórházak, népkonyhák, mosóüzemek stb.) lehet megfogni. A zsíradékoknak (közömbös zsír, vagy zsírsav alakjában való) visszaszerzése technikailag régen megoldott, könnyű kérdés, a melyet a számtalan változatban szerkesztett zsírfogóberendezésekkel gyakorlatilag megvalósítani éppen nem nehéz. Míg azonban a háború előtt hazánkban e zsíradékforrással általában nem törődtek, addig újabban számos katonai konzervgyár és vágóhíd (Csepel, Királyhida stb.), mosóüzem és intézmény rendezkedett be a csatornazsír visszaszerzésére zsírfogók beépítésével és üzembehelyezésével s a zsíradék visszaszerzésének széleskörű térhódítására nyújt lehetőséget az a körülmény, hogy a *Magyar Clay-és Zsíripari Központ r.-t.* megegyezést létesített egy iparvállalattal egy megfelelő rendszerű zsírfogó berendezésnek az egész országban a nagyobb vendéglők, szállók, ételmezőintézmények stb. szennyvizeiben foglalt zsíradék visszaszerzése céljából leendő beépítésére. Ennek az akciónak eddigi eredményeit ma még pontosan nem ismerjük, de remélhetőleg jelentős mennyiségű zsíradék termelésére számíthatunk ilymódon.

Hasonlóképpen becsesnek kell mondanunk a szennyesvizek-zsíradék visszaszerzése szempontjából *Polányi Mihály dr.* (Budapest) eljárását, a mely a gőzmosóüzemek szennyvizeiben eddigelé elfolyt nagymennyiségű szappan-zsírsav visszavételét biztosítja oly módon, hogy a szennyesvízből a zsírsavat keserűsóoldattal magnéziumszappan alakjában lecsapja és az üzemen megfelelő eljárással újból értékesíti. Az eljárás (l. részletesen *„Vegyészeti Lapok“*, 1916. 119. l.) nagyjelentőségű a mosóüzemek takarékos szappanfőlhasználása szempontjából s lehetővé teszi a zsírsavnak a gőzmosók szennyvizeiből való kiküszöbölését. Az eljárásnak az ország nagyobb gőzmosóiban leendő meghonosítását a közel-múltban alakult *Üzemgazdasági r.-t.* programjába vette.

Úgy a zsírfogók nagyobb számban való használatától, mint a zsírsavnak a mosóüzemek szennyvizeiből való kiküszöbölésétől nemcsak értékes zsíradékanyag haszno-

sítható alakban és tekintélyes mennyiségben való visszakeresését várhatjuk, hanem azt is, hogy *a városi szennyvizek minősége határozottan megjavul, tisztíthatósága pedig könnyebb lesz.* A zsíros anyagoknak a szennyvizekből való visszatartása szennyvíztisztítás szempontjából több tekintetben előnyös. Először is a zsíradék a városi szennyvíz-iszap kezeelésének, esetleges földolgozáskor kiszáritásának legnagyobb akadálya. Ha a városi szennyvizek tisztítása réntöntözései vagy talajszűréssel történik, a talaj felszínét eliszaposító, a pórusokat eltömő zsíradék ugyancsak hátrányos alkotórész. A mesterséges biológiai szennyvíztisztításban a zsíradék ugyancsak nem kívánatos alkotórésze a szennyvíznek, melynek iszaptérfogatát nagy és makacs vízkötőképességével jelentősen fokozza. A zsíradékanyagok visszatartása tehát a szennyvíztisztítás sikeressége és könnyebbége érdekében is határozottan előnyös.

A zsíros anyagok visszatartása azonban nemcsak a szorosabban vett csatornaszennyvizek esetében tüntet föl a háború folyamán jelentős haladást, hanem a zsírtartalmú ipari szennyvizek között különösen a *textilgyári szennyvizek* zsírtalanítása terén is. Tudvalevően a posztógyárak gyapjúmosóvízeiben számottevő mennyiségű zsíradék (az igen becses gyapjúzsír vagy lanolin) foglaltatik, míg a kész posztó kallózáskor keletkező szennyvízben ugyancsak tekintélyes mennyiségű kallózsír van jelen. Háború előtt hiába hívta föl a m. kir. halélettani és szennyvíztisztító kísérleti állomás a hazai posztógyárak figyelmét ismételten e zsírforrásra; a posztógyári hulladékzsírok kivonására való berendezkedést e gyárak olyan költségesnek mondták, hogy szerintük a várható eredményhez képest ez nem fizette volna ki magát. A háborús szükség és kényszer azonban nagyobb hatalomnak bizonyult a szakértői véleménynél és tanácsnál s ma már örvendetes eredményként állapíthatjuk meg, hogy a nagy hazai posztógyárak közül a losonczi, gácsi és zsolnai a gyapjúzsír és kallózsír visszakeresésére külön-külön nagyarányú gépi berendezéseket létesítettek és ezek a zsírkivonó berendezések teljes üzemben vannak. A gyapjúzsír és kallózsír kivonása a szennyvizekből hasonlóképpen nemcsak becses hulladékzsírforrást jelent (amely a ma megbecsülhetetlen lanolin tekintetében valóban értékes), hanem egyszerűen tetemesen hozzájárul a *posztógyári szennyvizek ártalmosságának csökkentéséhez* és megkönnyíti e szennyvizek tisztíthatóságát. Kívánatos volna azonban, hogy a posztógyári szennyvizek értékesítésére irányuló eme sikeres törekvés ne álljon meg félúton. A gyapjú- és kallózsír kivonása előtt a posztógyári szennyvizek káros tulajdonságait és kellemetlen hatásait a zsíradékokon kívül még különösen az eme szennyvizekben foglalt gyapjúrosthulladékok okozták, melyek egyes textilgyáraink kezdetleges szennyvíztelepein óriási tömegben gyülemlettek föl. A rostanyagok visszakeresésének egyik akadálya főképpen a hulladékzsírokkal való szennyezettségük volt. Most ez az akadály megszűnővén, mód van arra, hogy a gyapjúrostokat e szennyvizekből visszatartva, értékesítésüket megkíséreljék. Aligha tévedünk, ha az erre irányuló törekvésnek nagy sikert jósolunk. Valószínű ugyan, hogy a posztógyári szennyvizek rostanyaga textilipari célokra nem alkalmas. De kétségtelen viszont, hogy fedéllemezgyártásra, szigetelőanyagul való fölhasználásra és általában a hulladékanyagiparban való értékesítésre ez az anyag kiválóan alkalmas lesz. A háború folyamán minden hulladékanyag takarékos és gazdaságos fölhasználásának jelentőségét kellőképpen fölismertük és a háború után előttünk

álló nehéz időkben még igen sokáig nagy figyelmet kell szentelnünk a hulladékok értékesítésének. A hulladékanyagiparra tehát nagy jövő vár, s ha szép eredményeket fog elérni, a hulladékföldolgozás jelentőségéből többé aligha fog veszíteni. A cellulózeiparban a rostoknak a papírgép- és víztelenítógépszennyvizekből való visszatartásával oly szép eredményt értek el eddig is (van olyan hazai gyár, mely Antoine-rostfogójával 30—35 waggon másodrendű csomagolópapir gyártására alkalmas rostot fog vissza szennyvizeiből és rostfogóberendezése egy év alatt kifizette magát), hogy az ilyen rostos hulladékok visszatartása bizonyítva nagy jövővel kecsegtet más téren is. A posztóipari szennyvizek rostanyagán kívül pl. sikert ígér ilyen irányban az egyre szaporodó aszbesztcementpalagyári szennyvizekben foglalt aszbesztrostok visszatartása is, a mely hulladékanyag műkö, szigetelő- és tűzállóberendezések előállítására használható föl sikeresen.

Mindezek az eredmények és az e téren még várható kívánatos haladás fölöttébb szükségessé tenné, hogy a főnnebbieken körvonalozott újabb eljárások, szerkezetek és berendezések a gyakorlatban és kint az üzemben a legalaposabban tanulmányoztassanak abból a szempontból, hogy mennyiben felelnek meg, minő eredményt biztosítanak a hulladékok értékesítésében és *minő haladást jelentenek a különféle szennyvizek káros hatásainak csökkentése és tisztíthatóságuk megjavítása tekintetében?* A tapasztalati adatok és eredmények közlésével, nyilvánosságra hozatalával azután arra kellene törekedni, hogy a valóságos haladás és eredmények haszna minél általánosabb legyen s minden erővel törekedni kellene arra, hogy az elért eredményeket a háború utáni időkre is állandósítsuk. Ha kell, úgy ez irányban az állam támogatása, de ha szükséges volna (a mi alig valószínű), akár az államhatalom kényszere útján kellene kötelezővé tenni a szennyvizek hasznosítható anyagainak visszakeresését és újból fölhasználását. Mert ha igaz is ugyan, hogy háború után az ipari tevékenység szabadságának teljes visszaállítása az ipar fejlődése érdekében sürgősen szükséges lesz és kívánatos, hogy a szabad tevékenységet korlátozó megszorító intézkedések egész sora, tehát az állami beavatkozás egész rendszere fokozatosan enyhíthessék, az az egy kétségtelen, hogy az államnak mindig kell annyi hatalommal rendelkeznie, hogy akár törvény, akár rendeleti intézkedések útján megakadályozza a nem gazdaságos, az anyagpazarlással járó termelést, súlyos gazdasági helyzetünk mellett értékes hulladékanyagok tömeges elpocsékolását. Ez semmi esetre sem megszorítása volna az ipari tevékenységnek, hanem elsősorban az ipar gazdaságos folytatásának előmozdítása és egyszerűen, azt hisszük, legkívánatosabb irányba terelése az ipari szennyvízkérdés megoldásának.

Ha csak a főnnebbieken elsorolt újabb eredményeket mérlegeljük, már ezzel is mily *számos és széleskörű lehetőség kínálkozik élővizeink tisztántartásának fokozására és az ártalmas szennyvizek káros hatásának tetemes csökkentésére!*

*

A szennyvizek káros hatású, de értékesíthető alkotórészeinek hasznosítása terén mutatkozó újabb haladás természetszerűen nem szorítkozik csupán a szennyvizekben foglalt zsíradékokra. Érdekes megemlíteni, hogy a hazánkban működő egyetlen (lajtaújfalusi) borkősavgyár azelőtt sok káros vízszennyezést okozó szennyvizeinek hasznosítására ugyancsak igen ügyes új eljárást dolgozott ki és készül meghonosítani üzemében,

a melylyel súlyos vízszennyezéseit lehetséges lesz majd kétségkívül csaknem teljes n megszüntetni. Azelőtt a borkósavgyártás során a törkölyt sósavval kezelték, mire a borkósavon kívül a törköly sósavban oldható alkotórészei (sok szerves anyag mellett kivált kálium-klorid) is mind kioldódtak és mikor az oldatból a borkósavat mézszel kicsapva, elkülönítették, ezek az anyagok a borkósavasmész leszűrése után elfolyó szennyesvízbe jutottak. A nevezett gyár ezt az üzemmódot a jövőben is megtartja, azzal az eltéréssel azonban, hogy a borkósav kiválasztására nem főlőslegben, hanem a szükségesnél valamivel kisebb mennyiségben alkalmazza a meszet s így a borkósavasmész leszűrése után származó szennyesvízben nem lesz jelen főlősleges méz és ekkor a szennyesvizet besűrítve, kristályosítással a kálium-klorid nagy részét kiválasztják; e becses kálisót káli-trágyaként értékesítik és a sótartalmától javarészt megfosztott szennyesvizet visszaviszik az üzembe, a hol a gyártás elején a törköly vízzel keverésekor használják fel mindaddig, a míg szervesanyag-tartalma annyira felszaporodik (8—14 nap alatt), hogy ily módon való feldolgozása már nem lehetséges. Ilyen eljárás mellett tehát az eddigi káros szennyvízből becses trágyasót termelnek és egyszersmind elérik, hogy az azelőttinél jóval kisebb mennyiségű szennyesvizet sem naponta, hanem csak 8—14 naponként egyszer keletkezik az üzemben.

Ez az értékesítésmód azonban ezidőszert csupán egyellen gyár szennyesvízeinek ártalmait csökkenti s ezért általános jelentőségűnek nem mondhatjuk. Sokkal nagyobb jelentőségű és igen figyelemre méltó azonban az a haladás, a melyet a burgonyakeményítőgyári szennyvizek hasznosítása terén a hazai keményítőiparban a háború folyamán elérték és a melynek értékét nagyban fokozza az a körülmény is, hogy az új eljárások egészen új csapáson haladnak és a szennyesvízértékesítés terén teljesen új irányt jelentenek.

(Folyt. köv.)

A magyar halászat szakirodalma.

Összeállította: **Vutskits György dr.**

(Folytatás.)

724. — *Rák*, Pápocz szenzációja. H. XVI. évf. 1915. p. 31.
 725. — *Rák*, Szibéria rákjai. H. III. évf. 1901/902. 11. sz. p. 84.
 726. — *Rákfélék*, Aprók szívóssága. H. II. évf. 1700/901. 5. sz. p. 31.
 727. — *Rákok*, Alsóbbrendűek életképessége. H. II. évf. 1900/901. 3. sz. p. 18.
 728. — *Rákok*, Lassú fejlődéséről. H. II. évf. 1900/901. 10. sz. p. 66.
 729. — *Rákok*, Öncsonkításáról. H. VIII. évf. 10. sz. p. 79.
 730. — *Rákok*, Vörös. H. XVI. évf. 1915. 16. sz. p. 163.
 731. — *Saibling*, A pataki érdekes kivándorlása az Amselbachban (Csehország) H. XVI. évf. 1915. 1. sz. p. 11.
 732. — *Salmonida*, És Coregonus-ikrákról. H. I. évf. 1899/900. 14. sz. p. 62.
 733. — *Salmonidák*, Rabló. H. V. évf. 1903/904. 7. sz. p. 56.
 734. — *Süllővadás*. H. 1908/909. 17. sz. p. 138.
 735. — *Süllők*, Ivnak. H. VI. évf. 1904/905. 16. sz. p. 128.

736. — *Szélhajtó kűsz* (Alburnus lucidus. H.). H. XIV. évf. 1913. 4. sz. p. 47.

737. — *Szibéria*, Folyói és halai. H. I. évf. 1899/900. 17. sz. p. 74.

738. — *Tegzes lárvák*, Mint haltáplálék. H. II. évf. 1900/901. 1. sz. p. 6.

739. — *Tok*, A Marosban. H. XV. évf. 1914. 17. sz. p. 195.

740. — *Tóvirágzás*, 1680-ban. H. XVI. évf. 1915. 15. sz. p. 155.

741. — *Törpeharcsa*, Az amerikai. H. XIV. évf. 1913. 16. sz. p. 183.

742. — *Törpeharcsa*, Szívóssága. H. VIII. évf. 1906/907. 17. sz. p. 136.

743. — *Viza*, Nagy. H. XIV. évf. 1913. 9. sz. p. 103.

744. — *Vizek*, Szagáról. H. XIV. évf. 1913. 6. sz. p. 71.

3. Pathológia.

(Halak és rákok betegségei. Élősködők. Halellenségek és azok irtása.)

55, 58—60, 72, 74, 77, 78, 80—85, 125—127, 149, 294, 344, 345, 347, 348, 352—355, 359—361, 363—365, 398, 464, 466, 473, 475, 478, 479, 481—483, 560, 572, 573, 580, 585, 635, 659, 679, 696, 704, 705, 719, 776, 809, 833, 849, 853, 855, 857, 859, 861—868, 871—875, 887, 932, 962, 999, 1021, 1023, 1060, 1061, 1084, 1165, 1167, 1168, 1182, 1194, 1197, 1201, 1223, 1248, 1268, 1300, 1306, 1317, 1323, 1331, 1333, 1355, 1357, 1389, 1400, 1401, 1404, 1414, 1417, 1422, 1424, 1427, 1435, 1464, 1471, 1512, 1524, 1527, 1570, 1605, 1612, 1614, 1616, 1622, 1623, 1629.

132. — *Angolna*, Mint halpusztító. H. I. évf. 1888/900. p. 57.

133. — *Angolna*, Mint lazacpusztító. H. I. évf. 1899/900. 17. sz. p. 74.

134. — *Bagoly*, Halászó. I. évf. 1897/898. 19. sz. p. 14.

135. — *Bajorországban*, Halvédelem. H. XVI. évf. 1915. 17. sz. p. 175.

136. — *Béka*, Mint halrabló. H. IX. évf. 1907/908. 4. sz. p. 32.

137. — *Béka*, Mit eszik? H. VI. évf. 1904/905. 12. sz. p. 96.

138. — *Békanyál*, A Velencei-tóban. H. XV. évf. 1914. 11. sz. p. 123—124.

139. — *Csuka*, Egynek reggelije. H. X. évf. 1908/909. 21. sz. p. 170.

140. — *Dévér*, Sajátságos betegségét észlelték. H. XI. évf. 1909/910. 1. sz. p. 8.

141. — *Fertő*, A fertőtlenítési halpusztulás. H. VII. évf. 1905/906. 20. sz. p. 158.

142. — *Fertőn*, Halpusztulás. VII. évf. 1905/906. 17. sz. p. 136.

143. — *Furunkulose*, A pisztrángnál. H. II. évf. 1900/901. 22. sz. p. 154.

144. — *Gém*, Falánkságáról és veszedelmességéről. H. XIII. évf. 1911/912. 23. sz. p. 223.

145. — *Halak*, Betegek vizsgálata. H. VI. évf. 1904/905. 4. sz. p. 32.

146. — *Halak*, Élősködők. H. I. évf. p. 4.

147. — *Halak*, Megmérgeztettek. H. III. évf. 1901/902. 23. sz. p. 176.

148. — *Halak*, Sebének gyógyulása. H. VI. évf. 1904/905. 2. sz. p. 16.

149. — *Halászat*, Kártevői. H. I. évf. 1899/900. 6. sz. p. 26.

150. — *Halászó sas*, És csuka küzdelme. H. X. évf. 1908/909. 20. sz. p. 162.

151. — *Halellenség*, Új. H. XIV. évf. 1913. 17. sz. p. 195.

152. — *Halellenségek*, Irtása. H. IV. évf. 1902/903. 1. sz. p. 3.

153. — *Halmérgezés*, Megállapítása. H. II. évf. 1900/901. 1. sz. p. 6.
154. — *Halpiócza*, H. XIV. évf. 1913. 14. sz. 157—158.
155. — *Halpusztítók*, A hamvasvarjú és a szarka. H. I. évf. 1889/1900. 11. sz. p. 77.
156. — *Halpusztulás*, H. X. évf. 1908/909. 15. sz. p. 122.
157. — *Halpusztulás*, Véglények által okozott. H. XVI. évf. 1914. 1. sz. p. 11.
158. — *Halvés*, H. X. évf. 1908/909. 16. sz. p. 130.
159. — *Hasadó gombák*, A pisztrángok megvédése ellenök. H. II. évf. 1900/901. 3. sz. p. 18.
160. — *Hattyú*, És a hal. H. XVI. évf. 1915. 15. sz. p. 155.
161. — *Járvány*, A halak között. H. I. évf. 1889/900. 10. sz. p. 44.
162. — *Kacska*, Mint halpusztító. H. VII. évf. 1905/906. 12. sz. p. 96.
163. — *Kártékony állatok*, A halakra. H. XV. évf. 9114. 15. sz. p. 175.
164. — *Kelevénykór*. (Furunkulosis.) H. XIV. évf. 1913. 2. sz. p. 17—18.
165. — *Kelevénykór*, A pisztrángféléké. H. XI. évf. 1909/910. 8. sz. p. 57—58.
166. — *Kelevénykór*, Epidémia. H. 1909/910. 6. sz. p. 48.
167. — *Kopolyúbetegség*, Védekezés ellene. H. XVI. évf. 1915. 15. sz. p. 162.
168. — *Madarak*, Halpusztítók. H. XIII. évf. 1911/912. 17. sz. p. 162.
169. — *Ményét*, Mint halrabló. H. IX. évf. 1907/908. 1. sz. p. 1.
170. — *Menyhal*, Falánksága. H. XII. évf. 1910/911. 13. sz. p. 104.
171. — *Patkány*, Halászó. T. VI. évf. 1902/903. 22. sz. p. 10.
172. — *Patkányok*, Azoknak a tógazdaságokban való pusztításáról. H. X. évf. 1908/909. 24. sz. p. 199.
173. — *Pézsmapatkány*, Meghonosítása. H. XVI. évf. 1915. 22. sz. p. 235.
174. — *Pézsmapoczkok*, Az amerikai Magyarországon. H. XVI. évf. 1915. 19. sz. p. 199.
175. — *Pézsmapoczkok*, Az első Magyarországon. H. XVI. évf. 1915. 17. sz. p. 175.
176. — *Pézsmapoczkok*, Bajorországban. H. XVI. évf. 1915. 23. sz. p. 247.
177. — *Pisztráng*, Mint rákpusztító. T. I. évf. 1897/898. 20. sz. p. 13.
178. — *Ponty*, Összenőtt szájú. H. I. évf. 1899/900. 7. sz. p. 30.
179. — *Pontybetegség*, Kettő és annak gyógyítása. H. II. évf. 1900/901. 13. sz. p. 84—85.
180. — *Pontyivadék*, Nyerésének ismeretlen veszedelme. H. II. 1900/901. 9. sz. p. 59.
181. — *Rák*, Ellenségei. H. XIII. évf. 1911/912. 18. sz. p. 171.
182. — *Rákok*, És sertések. H. XIV. évf. 22. sz. p. 246.
183. — *Rákpestis*, Elleni küzdelem Svédországban. H. XI. évf. 1009/910. 10. sz. p. 80.
184. — *Rákpestis*, Pusztító hatása. H. II. évf. 1900/901. 10. sz. p. 65.
185. — *Rákvész*, A bosnyák kormány védekezik ellene. H. XIII. évf. 1911/912. 27. sz. p. 262.

(Folyt. köv.)

TÁRSULATOK. EGYESÜLETEK.

Az Országos Halászati Egyesület a legutóbbi választmányi ülés határozataiból kifolyólag az alábbi három beadványt intézte a háló- s haltakarmánybeszerzés s a tilalmi időszakok ügyében a földművelésügyi miniszter úrhoz:

I. Nagyméltóságú Miniszter Úr! Kegyelmes Urunk! Az ország halászata a háborús időben minden részről elismert mértékben járult hozzá eddig az élelmezés nehézségeinek könnyítéséhez, sajnos azonban a kenderanyag más irányú igénybevétele s így a *hálószerszám felújításának nehézsége* a legkomolyabban kérdésessé teszik, hogy ez az erőforrásunk továbbra is kellő mértékben használtassék ki; a halászati szerszámok hiányában az üzemek szünetelni lesznek kénytelenek.

Egyesületünk legutóbbi választmányi ülésén örömmel vettük azt az értesülést, a melyet az osztrák halászati egyesület kebelében az ottani haltermelők Bécsben tartott f. évi júniusi értekezletén is tárgyaltak, hogy *Németország teljesen kész pamuthálónak átengedésére hajlandó*, ha ennek ellében az ú. n. levantei pamutjárandóságukból megfelelő részt engednék át Németországnak.

A hazai szükséglet eme, különösen állóvizekben nagyon jól használható *pamuthálóból a mostani viszonyok között legalább 6000 kg.-ra tehető*, a melynek megszerzésével igen jelentékeny könnyebbség volna elérhető üzemünkben.

Mindezek alapján a hazai halászat igazán szorongatott helyzetét s annak esetleges szüneteléséből a katonai és népelelmezést érintő mérhetetlen kárt a legkomolyabban hangsúlyozva, bárák vagyunk mély tisztelettel és reménykedő bizalommal fordulni Nagyméltóságodhoz, kérve, kegyeskedjék rendelkezni, hogy *tétessenek meg sürgősen azok az intézkedések*, melyek alapján a gyakorlatban kitűnően bevált pamuthálók behozatala *Németországból mielőbb* meg legyen valósítható.

II. A mesterséges viszonyok között létesített tógazdaságok nagy fontosságát a *közélelmezés terén* a mostani nehéz idők bőségesen igazolták.

Sajnos, emez élelemforrás teljes kihasználását rendkívül akadályozza a *haltakarmányul használt* szemes termények egyéb célokra való igénybevétele. Némileg segíteni lehetne azonban azoknak a termékeknek átengedésével, a melyek egyéb célokra nem alkalmasak vagy legfeljebb kevésbé fontos szükségletek kielégítésére használhatók. Ilyen termények a *különböző malomhulladékok*.

Az országban meglevő kereken 10,000 hold belterjes üzemű tógazdaságból *legalább 7000 kat. holdnyi vízterületen* intenzív etetéses gazdálkodás folyik, hol a terméshozam fokozása mellett halivadékneveléssel is rendszeresen foglalkoznak. Éppen ezért országos tapasztalat szerint — az előre haladt időny is figyelembe véve — kat. holdanként még legalább 2 métermázsa volna *szükséges* a fent jelzett takarmányból, vagyis *összesen 140 vagon*, hogy a tógazdaságok hozama a várakozásnak csak némileg is megfeleljen. Csupán a *nélkülözhetetlen tenyészanyag és halivadék biztosítására is legkevesebb 50 vagon takarmányra van a tógazdaságoknak szükségük!*

A fentiek alapján mély tisztelettel kérjük Nagyméltóságodat, kegyeskedjék a haltermelés által igen közelről érintett *katonai és népelelmezési érdekekre való tekintettel is*, a jelzett takarmánymennyiséget általános-

ságban a tógazdák részére *kiutalni*, illetőleg a Korpa-központot is utasítani arra, hogy bizonyos malomtermékeket (bükköny, olajpogácsa, kukoricacsira stb.) az egyesületünk által igazolandó és igénylő tógazdaságok czéljaira, a fent jelzett mennyiségben, mielőbb átengedjen.

III. A halászatról szóló és közel 30 évvel ezelőtt megalkotott 1888. évi XIX. törvénycikk rendelkezései ma már az e téren történt haladást figyelembe véve, szakszempontból sok tekintetben kifogás alá esnek. Egyik szembevetendő gyengéje a törvénynek az, hogy az *egyed halfajták tilalmi* idejét (18. §) teljes merevséggel, változhatlanul állapítja meg, holott az annak alapjául szolgáló ivási időszak az időjárás és vízjárás szerint természetszerűleg évről-évre változik. Ezen ugyan némileg segít a törvény azzal, hogy a tilalmakat túl hosszúra szabja; annak azonban a vizek kihasználása tekintetében van ismét igen nagy hátránya, a mit különösen a közéletmezés általános nehézségei között most még fokozottabban érezhetünk.

Főként a hazánk alsó szintájú vizeiben mindenütt otthonos *s legfőbb kereskedelmi halunkra, a pontyra* megszabott és *április 1-től július 15-ig terjedő 3^{1/2} hónapi* fogási tilalom indokolatlanul hosszú, a mi úgy a vidéken, mint a budapesti vásárcsarnokokban megnehezíti a forgalmat; de ezenkívül épen mert a rendelkezés helyes voltáról ma már senki sem győzhető meg, a törvény betűje ellen való kihágásokra vezet s annak kapcsán aztán sok visszaélésre is ad alkalmat.

Eme visszás állapot megszüntetése bizonyára egyik legsürgősebb feladatul állítja elénk a törvény megfelelő revízióját, de a mennyiben arra a mai viszonyok között aligha lehet mód, mély tisztelettel kérjük Nagyméltóságodat, kegyeskedjék a szükséges lépéseket megtenni aziránt, hogy a *katonai és népelelmezési érdekekre* való tekintettel, esetleg a *kivételes törvény alapján rendeletileg* szabályoztassanak az *időszaki tilalmak*, mint a hogy ez már minden modern halászati törvény végrehajtásánál történik; szakszempontból csakis ez volna megfelelő, mert a rendelet mindig számolhat a domborzati, földrajzi, éghajlati, idő- és vízjárási, stb. viszonyokkal, melyek a halak ivásának időszakát befolyásolni szokták.

Az Országos Halászati Egyesület f. évi július hó 5-én tartott választmányi ülésének határozatából. Budapest, 1917. július hó 14. Nagyméltóságodnak mély tisztelettel báró *Inkey Pál* s. k. alelnök, *Répassy Miklós* s. k. ügyvezetőtitkár.

A Varrasúr-negyedi halászati társulat f. évi július hó 14-én tartotta évi rendes közgyűlését *Ajtics-Horváth Dezső* elnökletével.

Az elnök és igazgató vázolták jelentéseikben a háborús nehézségeket, különösen a tekintetben, hogy az orvhalászat nagyon elszaporodott és állandó öröket, személyzet híján, nem tudnak alkalmazni. Mezei és uradalmi erdőörök segítségével igyekeznek, a mennyire lehet, a vízterületeket megóvni s egy könnyebb csónakot szereznek be, hogy az ellenőrző közegek a vízszakaszokon könnyebben mozoghassanak. Nagy akadály a halászatnak sok helyütt az omló parttal a Vág medrébe kerülő fatörzscsonkok; ilyen helyeken húzóhálóval dolgozni lehetetlen.

A társulat kötelékébe tartozó, kereken 2000 kat. holdnyi vízterület hat szakaszban évi 2525 koronáért van bérbeadva 6 évre; a multhoz képest (2083 K) az emelkedés 20%. Kiosztott bérösszeg volt az elmúlt

évben 1698 K 50 f.; a társulat vagyona 2893 K 24 f. Az idei költségvetést 580 K-ban állapították meg és fedezetül kat. holdanként 25 fillért vetettek ki.

A tisztújítás során egyhangúlag újra választottak elnökke: *Ajtics-Horváth Dezső*, alelnökké: *Hindler Károly*, igazgatóvá: *Zeller Zoltán*.

A Haltenyésztő Részvénytársaság f. évi június hó 30-án tartotta X. évi rendes közgyűlését Budapesten.

Az igazgatói jelentés kiemeli, hogy takarmányhiány miatt az elmúlt évben, már az előző években is csökkentett tenyészanyagot sem tudták etetni s így annak nagy részét értékesíteni kellett; ennek következtében a mérlegben a tenyészanyag visszapótlására szükséges összeget tartalékolták. A fennállott háborús viszonyok okozta nehézségek mellett is, a gazdasági üzemek kiterjesztésével, az előző évben elért eredményeket sikerült még fokozni. A társaság mérlege 349,185 90 K tiszta nyereséggel zárul, a mihez hozzávéve a mult évi nyereség-áthozatalt, a közgyűlés 369,151 87 K felosztása felett rendelkezhetett. Ebből az igazgatóság javaslata szerint jutott:

18% osztalékra	---	---	---	---	216,000.—	K
értékcsökkenési alapra	---	---	---	---	55,000.—	"
az igazgatóság és végrehajtó-						
bizottság alapszabályszerű ju-						
talékára	---	---	---	---	69,837 18	"
nyereségmaradványra	---	---	---	---	28,314 69	"
Összesen	---	---	---	---	369,151 87	K

A „Mérlegszámla” tételei egyébként a következők:

Vagyon: Pénztárszámla 26,058 01 K, ingatlan értéke beruházásokkal 2.257,547 76 K, vasút értéke 178,601 75 korona, élő- és eszközlétár 60,633 11 K, értékpapír 110,661 — K, hal- és takarmánykészlet 214,825 71 K, adósok 1.840,896 30 K (Debreczen szab. kir. város tartozása 356,811 11 korona, pénzüintezeteknél elhelyezve 1.263,173 46 K, letétek 37,468 07 K, halkereskedők biztosított tartozása 94,224 11 K, egyéb adósok 3567 37 K. átmeneti tételek 85,652 18 K). Összesen: 4.689,223 64 korona.

Teher: Részvénytőke 1.200,000 K. Értékcsökkenési alap 145,000 K. Elfogadványok 952,000 K. Saját ingatlanait terhelő jelzálogkölcsonok 1.227,047 45 K. Fel nem vett osztalék 20 — K. Hitelezők 247,504 31 K. (Átmeneti tételek 53,137 99 K. Hadikölcsonkötvények lombardkölcsona 90,541 95 K. Egyéb hitelezők 103,824 37 K.) Nyereség mint egyenleg 369,151 87 K. (Át hozatal a mult évről 19,965 97 K. Folyó évi iszta nyereség 349,185 90 K.) Rendkívüli tartalék 548,500 K. (Mult évben eladott tenyészhalanyagletár pótlására szükséges összeg 103,600 K. Folyó évben eladott tenyészhalanyagletár pótlására szükséges összeg 384,900 K. Adótartalék 60,000 K.) Összesen: 4.689,223 64 K.

Az „Üzleteredményszámla” tételei:
Veszteség: Tiszti fizetések és üzemköltség 782,843 33 K. Leírások: lebontásra került épületeken, építményeken, erdővágásokon, felszereléseken szenvedett veszteségek 263,438 86 K. Kamatok 134,120 48 K. Nyereség mint egyenleg 369,151 87 K. Összesen: 1.549,554 54 K.

Nyereség: Üzemi bevételek 1.974,488 57 K. Ebből levonandó a folyó évben eladott tenyészhalanyagletár pótlására szükséges összeg 384,900 K és adótartaléknak 60,000 K, marad: 1.529,588 57 K. Át hozat a mult évről 19,965 97 K. Összesen: 1.549,554 54 K.

A „Budapesti horgászegyesület” alapítására vonatkozólag, mult számunkban a közgyűlést tárgyaló közlemény kapcsán, illetékes helyről arról értesítenek,

hogyan az egyesületnek Semsey Mórícz első elnöke volt ugyan, de megalapítója *Francisci Árpád*, a ki valóság- gal úgy szedte össze a horgászokat a Duna partján, buzdítva őket egyesülésre az általa szerkesztett alap- szabályok alapján; az alakuló közgyűlést is ő vezette, amelynek összehívásában *Sztankó Géza* horgászkollegája segédkezett neki. Ezen az első közgyűlésen választották aztán meg *Semsey-t*, mint legrégibb horgászt elnöké.

VEGYESEK.

A hódásági kendergyár égése, a miről a napilapok nemrég hírt adtak, érthető izgalmat keltett a halászok körében is, mert hiszen egyike azoknak a nagyobb hazai kendergyáraknak, ahol hálófonalak és kötelek készülnek és mert a további hírek úgy szólnak, hogy a tűz martaléka lett az a mintegy 60 métermázsát ki- tevő nyersanyag is, a melyet a kereskedelmi kormány a földművelésügyi minisztérium közbejöttével éppen hálófonalak gyártása céljából utalt ki mostanában az Országos Halászati Egyesület kérelmére a gyárnak. A való tényállást a hivatalos vizsgálat van hivatva ki- deríteni; az Országos Halászati Egyesület azonban máris sürgős beadványban kérelmezte az esetleg elégett nyersanyag pótlását, illetőleg további kendermennyiség kiutalását.

Árak hajdan és most. Egyik napilapunk össze- hasonlító ártáblázatot közölt, a melynek adatait a székes- főváros kiadásában megjelenő „Hivatalos árjegyzés„-ből vette ki; vonatkoznak pedig azok közvetlen a háború előtti időre, 1914. július 20-ára, aztán a két utolsó háborús esztendő ugyanazon napjára: 1916. és 1917. év július 20-ára. A táblázatból a következő jellemző számo- kat veszszük ki:

Az árú neve	1 kg. ára koronákban			áremel- kedés %
	1914	1916	1917	
	július 20-án.			
Marhahús ...	1.56—1.64	9.80	10.40	550
Vesepecsenye, tisztított ...	3.20—5.00	14.00—18.00	16.00—24.00	380
Borjúhús ...	1.60—3.00	12.00—14.00	7.40—8.40	340
Sertéshús ...	1.92—2.20	9.20—12.00	8.40	310
Csirke, sütni való ...	4.00—5.00	10.60—14.00	18.00—26.00	380
Libaújdonság	10.00—17.00	—	44.00—80.00	360
Ponty ...	2.00—2.40	6.60—7.00	7.00—8.40	540
Harcsa ...	4.00	10.00	12.00—17.00	220
Fogas ...	2.60—3.00	7.90—10.00	22.00	680
Kárász ...	1.10—1.30	2.20—3.00	3.00—3.40	150
Vaj ...	3.60	9.00	13.20	260
Tojás (1 db)	0.08	0.25	0.42	420
Tök ...	0.80	0.40—0.60	1.80—2.80	280
Zöldbab ...	0.60—0.90	0.50	3.80	400
Cseresznye ...	0.66—1.00	1.60	4.00	270

Az áremelkedést mi számítottuk ki, az 1917. évi és 1914. évi árakat hasonlítva össze. A mint látható, a halak között van a *legkisebb* (kárász) és a *legnagyobb* (fogas) áremelkedés; a miben legalább az a megnyugtató, hogy a kárász mindig valóban köztáplálék, a szegényebb nép eledele volt, a fogas pedig mindig luxuscikk, a vagyonos osztály asztalára való inyencz- falat számba ment.

A halátesztők és a — paducz. Hogy a hal- átesztők (hallétrak) megfelelő voltának megítélésénél mennyire óvatosan kell eljárunk, igen nyomosan igazolja az az érdekes hír, a melyet a Schweiz. Fischerei Zeitung f. évi 6. számában olvashatunk a bőséges *paducz-fogások*ról.

A vésett ajkú paducz (*Chondostroma nasus*) nem valami nemes hal, húsa szálkás, de ízét sokan jónak találják; a 40 cm. hosszú és 500 gr. súlyú példányok már igen nagyok, megnő ugyan 1½ kg. súlyúra is. Egyes vidékeken azonban oly tömeges, hogy a nép- táplálkozás szempontjából is fontos. Nálunk, *dr. Unger Emil* adata szerint, Nagymaros vidékén a Dunában szintén ilyen tömegesen fordul elő. De különösen híres paducz-vizek voltak a svájci vizek. A paduczívás idején, májusban, tömegekbe verődik s vonul fel a nagy folyókból a mellékfolyókba s azokból még tovább a legkisebb oldalpatakokba. Ilyenkor fogják aztán nagy mennyiségben; eszik frissen, különösen sütvé és fel is füstölik. Ott Svájcban valósággal „különlegesség“ számba megy a nyári kirándulóhelyek étlapjain. Hát ez a hal már évek óta nagyon megfogyott a svájci vizekben. Most aztán, a mint a Schw. F. Z. írja, e tava- szon ismét rég nem látott tömegekben jelentkezett. Hogy e hirtelen tömeges újra való megjelenésnek mi az oka, azt egyelőre nem tudták megállapítani. Annyi azonban bizonyos, hogy az előbbi években a paducz elmaradásának egyes vizekben nem a *hallétrak alkal- matlan volta* volt az oka, a mint azt eddig általában állí- tották és hitték. Így pl. a Laufenburg melletti hallép- csőn, a melyet már annyiszor teljesen hasznavehetetlen- nek kiáltottak ki, az idei paduczvonuláskor valósággal hemzsegték a felfelé törekvő halak és más vizekben is felhatoltak a legfelső folyásokban az eddig rosszaknak és czéljuknak meg nem felelőknek híresztelt hallépcsőkn.

Budapesti halpiacz. A budapesti halpiacz most teljesen a nyár jegyében áll; kevés árú, még kevesebb vevő. A készlet kizárólag jegelt árú; az is sok esetben kifogásolható minőségben.

Az élő halak most már teljesen hiányoznak a piacról. Egyedüli kivétel a *pisztráng*, melyből még kerül az akváriumokba. Megemlítésre méltó, hogy ez talán az egyedüli czikk, a mely a háború előtti áron kapható úgy kicsinyben, mint nagyban.

A piacson most már csak csütörtöki és pénteki napon észlelhető élénkebb forgalom, mivel a vendéglősök már csak kizárólag e két napon vásárolnak. Bár a halász- ható vizek elég jó fogásokat eredményeznek, a Budapestre való szállítás gyenge, mert a vidék erősen fogyasztja a frissen fogott halat és szívesen fizet a keszeg kilójáért 2—3 koronát.

Árak nagybani eladásnál.

	Jegelt
Kecsege ...	8.—12.— K
Süllő nagy ...	12.—15.— "
" közép ...	8.—10.— "
" kicsi ...	6.—8.— "
Ponty ...	5.—8.— "
Harcsa vágó ...	10.—12.— "
" közép ...	8.—10.— "
Csuka ...	4.—7.— "
Compó ...	5.—6.— "
Kárász ...	1.—5.— "

C.

Tőkezelői vagy halászmesteri állást keres

mérlegképes, 26 éves, nőtlen, magyar és tót nyelvet beszélő, halászat összes ágait gyakor- latból értő önálló munkaerő. Megkereséseket a fizetés megjelölésével „**Szakember**“ jellegére e lap kiadóhivatalába kér.

Hivatalos árjegyzés Budapest székesfőváros vásárcsarnokaiban és nyílt piacain.

Áringadozások kilogrammonként fillérben.

Az áru neve	1917. július 9—14. között.			1917. július 16—21. között.		
	Nagyban	A vásárcsarnokokban	A nyílt piacokon	Nagyban	A vásárcsarnokokban	A nyílt piacokon
		kicsinyben			kicsinyben	
a) Édesvízi élő hal.						
Ponty, nagy	1000—1000	1000—1200	} 700—800	—	900—1500	} 700—800
" kicsiny	—	800—1000		—	800—900	
Harcsa, nagy	—	—	} —	—	—	} 1000—1000
" kicsiny	—	—		—	—	
Csuka, nagy	—	900—900	} 800—840	—	900—900	} 700—900
" kicsiny	—	800—800		—	800—800	
Fogassüllő, dunai	—	—	—	—	—	—
Kárász	400—650	500—600	400—640	600—650	500—600	400—600
Czompó	—	600—760	500—700	—	600—600	600—700
Márna	—	800—800	—	—	800—800	—
Keszeg	—	—	—	—	600—600	—
Pisztráng	—	2000—2000	—	—	2000—2000	—
Kecsege, nagy	—	—	—	—	—	—
" kicsiny	—	—	—	—	—	—
Apró kevert hal	—	—	—	—	—	—
b) Édesvízi jegelt (nem élő).						
Ponty, nagy	600—700	700—1000	} 400—1080	600—700	700—840	} 300—900
" kicsiny	300—500	600—700		300—500	600—650	
Harcsa, nagy	900—1000	1200—1700	} 1000—1600	900—1000	1200—1700	} 900—1600
" kicsiny	800—800	900—1200		700—800	900—1200	
Csuka, nagy	600—800	700—840	} 460—800	800—800	760—840	} 460—700
" kicsiny	400—800	500—700		500—600	500—700	
Fogassüllő, dunai	1000—1400	1500—1600	—	1000—1400	1500—1600	—
" balatoni nagy	—	2000—2200	—	—	2000—2200	} 1000—1200
" " kicsiny	—	1500—1800	—	—	1500—1800	
Keszeg, balatoni	—	—	—	—	—	—
Garda, balatoni	—	—	—	—	—	—
Kárász	150—340	300—440	200—500	320—400	300—440	200—500
Czompó	500—500	500—700	500—600	—	500—640	400—700
Márna	—	700—700	—	—	700—700	600—700
Keszeg	—	—	300—500	—	—	180—340
Pisztráng	—	—	—	—	—	—
Lazac, rajnai	—	—	—	—	—	—
Kecsege, nagy	1200—1200	1600—1600	—	1100—1200	1500—1800	1000—1200
" kicsiny	—	1200—1200	—	800—1000	1000—1500	—
Söreg	—	—	—	—	—	—
Viza	—	—	—	—	—	—
Apró, kevert hal	—	300—800	300—800	—	300—400	200—700
c) Rák.						
Folyami rák, nagy 1 darab	—	120—220	—	—	120—220	—
" " kicsiny 1 "	—	36—60	—	—	36—70	—

Tógazdaságok figyelmébe!

Veszek több ezer métermázsa élő pontyot, czompót, kárászt stb.

ZIMMER FERENCZ halászmester, cs. és kir. udvari szállító BUDAPEST, Központi vásárcsarnok. Telefon: 61—24.

A SÁRDI TÓGAZDASÁG

Levélczím: Tógazdaság Sárd.

Sürgőnyczím: Tógazdaság Kiskorpád.

Vasutállomás: Kiskorpád.

Őszi és tavaszi szállításra elad 1—2—3-nyaras javított wittingauli pontyot és anyapontyot, bajorországi aischgründli 1—3-nyaras és anyapontyot, japánpontyot (higoi), aranyorfát, naphalat, amerikai törpeharcsát, 1—4-nyaras tavi czompót, fogassüllőt, megtermékenyített fogassüllőikrát és minden egyéb tenyészhalat.

A tógazdaság kizárólag csak tenyészhalat termel.

Árjegyzékkel szolgál a Tógazdasági Intézőség Sárd és dr. Hirsch Alfréd Budapest, Klotild-palota.